Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Lausunto

13.5.2025

EDUSKUNTA
Maa- ja
metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

Asia: VNS 2/2025 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026-2029

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026-2029, ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Julkisen talouden suunnitelman keskiössä on Suomen talouskasvun edellytysten vahvistaminen. Työn verotusta kevennetään noin miljardilla eurolla, ja yrittämistä edistetään alentamalla yhteisöverokanta 18 prosenttiin. Maatalouden rahoitukseen ei tehdä leikkauksia.

Suomalaisten ruokaturvan suurin riski tällä hetkellä on maatalouden heikko kannattavuus, joka näkyy investointilamana ja uusien päätoimisten yrittäjien puutteena. MTK on vaatinut viljelijöiden markkina-aseman vahvistamista. Hallitus lupaa, että alkutuottajan aseman ja ruokaturvan kannalta kriittiset lainsäädäntöhankkeet etenevät nopeasti. Hallitusohjelman mukainen kilpailulain tarkastelu ja muuttaminen kuitenkin puuttuu kehysriihen keinovalikoimasta. Hallitus on tunnistanut myös maatalouden rahoitusongelman ja lupaa etsiä ratkaisuja siihen.

Ruoka-alan kasvu- ja vientiohjelmalle vahvistettu rahoitus on MTK:n mielestä erittäin tärkeä koko alan kannalta. Business Finlandin T&K-valtuudesta hallitus kohdentaa 10 miljoonaa euroa vuosittain ruuantuotannon uusien arvoketjujen kehittämiseen vuosina 2026–2029. Tärkeä on myös hallituksen linjaus siitä, että elintarvikevienti on pilottitoimiala Team Finland -uudistuksessa. Päätös salmonellarahaston perustamisesta ja pääomittamisesta on myös MTK:n mielestä erittäin tärkeä.

Hallitus lupaa varmistaa omistajaohjauksen keinoin, että kotimaisen ruuan osuus julkisen sektorin hankinnoissa kasvaa. Kasvu- ja kuiviketurve määritellään strategisesti tärkeäksi raaka-aineeksi, ja turvepeltoja käytetään jatkossakin huoltovarmuuden ja ruokaturvan varmistamiseksi, kuten hallitusohjelmassa on linjattu.

Maatalouspolitiikan osalta CAP:n yksinkertaistamispaketin myötä tehdään muutoksia maataloustukien hallinnolliseen taakkaan ja vähennetään painetta lisätä hallinnollista taakkaa uusien velvoitteiden myötä. Hyödylliset yksinkertaistamismuutokset toteutetaan täysimääräisesti vuoteen 2026 mennessä. Tukipolitiikan uudelleenkohdentaminen seuraavaa kautta varten arvioidaan ja valmistellaan tinkimättä keskeisistä ympäristötavoitteista. Aktiivista ruoantuotantoa tuetaan kohdentamalla peltojen korvauskelpoisuutta erityisesti aloittaneille nuorille viljelijöille. Itäisen Suomen viljelijöille valmistellaan toimia kokonaisturvallisuuden ja huoltovarmuuden vahvistamiseksi. Ympäristökorvauksen suojavyöhyketoimenpiteen korvaustasoa korotetaan.

Metsätalouden kannustejärjestelmän rahoitusta on lisättävä tarpeita vastaavalle tasolle. Riittävä rahoitus on edellytys hallituksen onnistumiselle metsien kasvupaketin toteuttamisessa. METKAlla edistetään metsien kasvukuntoa, metsien monipuolista käyttöä ja työllisyystilannetta myös harvaan asutuilla alueilla. Jotta viime vuodelta siirtyneisiin maksuihin ja tänä vuonna syntyviin kuluihin riittäisi varoja, tulisi METKA:an lisätä tänä vuonna 25 miljoonaa euroa ja ensi vuoden rahoja tulisi korottaa 13 miljoonaa euroa.

Ympäristöhallinto asettaa uusia rajoituksia maa- ja metsätalouteen. Omaisuuden käytön uusista rajoituksista on pidättäydyttävä ja olemassa olevia on kohtuullistettava. Rajoituksista aiheutuneet taloudelliset menetykset tulee korvata maanomistajille. Kaavoituksellinen harmaa suojelu tulee lopettaa selkein reunaehdoin ja korvausmenettelyin. Myös yksityismaiden vanhojen metsien suojelu edellyttää aiempaa runsaampaa METSO-rahoitusta.

JTS:ssa tulee huomioida, että suomalainen maa- ja metsätalous on keskeinen osa ilmastoratkaisua. Sekä maankäyttösektorin hiilinielujen vahvistaminen että biotalouden kasvumahdollisuudet edellyttävät tasapainoista ilmasto- ja ympäristöpolitiikkaa, jossa tunnustetaan aktiivisen, kestävän metsänhoidon ja maataloustuotannon rooli. Tarvitsemme vakaata ja ennakoitavaa sääntelyä maankäytön osalta, joka ei vaaranna metsien omistajien ja viljelijöiden toimintaedellytyksiä. Lisäksi tulee vaalia toimintaympäristöä, joka mahdollistaa investoinnit ilmastokestävään tuotantoon ja uusiutuviin ratkaisuihin.

Hallitus otti puoliväliriihessään kantaa useisiin maa- ja metsätaloudelle epävarmuutta aiheuttaviin politiikkahankkeisiin. Muun muassa elinkeinojen hiilitaseisiin liittyvät laskentamallit ovat toistuvasti muuttuneet ja siten siirtäneet päästötavoitteiden maalia arvaamattomasti. Tästä syystä MTK on vaatinut ilmastolain avaamista sekä lain päästö- ja hiilineutraalisuustavoitteiden uudelleenarviointia.

MTK pitää tärkeänä, että Suomen kansallista ennallistamissuunnitelmaa laadittaessa noudatetaan omaa harkintavaltaa täysimääräisesti ja huolehditaan siitä, että maa- ja metsätalouden harjoittamisen edellytykset turvataan. Ennallistamisen tulee perustua vapaaehtoisuuteen, kustannustehokkuuteen ja vaikuttavuuteen. Suomen ennallistamispolitiikan on oltava taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävällä pohjalla.

Hallitus esittää sekä LUKElle että SYKElle molemmille ennallistamisasetuksen vaikutusten arviointiin miljoonan vuodessa ja menetelmien kehittämiseen toisen miljoonan, kunnes kansallinen ennallistamissuunnitelma on valmis. Tämä on välttämätöntä, jotta vaikutustenarviot voidaan tehdä laadukkaasti ja menetelmiksi valikoituvat Suomeen soveltuvat toimenpiteet. Lisäksi luontoarvomarkkinoiden syntyminen täytyy varmistaa.

MTK pitää erittäin tarpeellisena riihen kirjausta, jonka mukaan vuoden 2025 aikana laaditaan laaja-alainen selvitys ilmastolain vaikutuksista muun muassa Suomen kilpailukykyyn, sisältäen päästövähennystoimien kustannustehokkuuden sekä vertailun verrokkimaihin. Liikennepolttoaineiden päästökaupan lisäkustannukset maa- ja metsätaloudelle hallitus lupaa kompensoida ripeästi. Nyt tarvitaan pikaisesti mekanismi sen toteuttamiseen.

Hevosalan valtiontuen tarve siirtymäkaudella 2028–2029 on vähintään 25,5 miljoonaa euroa. Valtioneuvoston suunnitelmassa on kuitenkin esitetty, että hevostalouden rahoitus vähenee merkittävästi rahapeliuudistuksen vuoksi, mikä aiheuttaa suurta huolta alan toimijoissa. Hevosala on huolissaan siitä, että suunnitellut leikkaukset olisivat kuolinisku alalle, vaikuttaen negatiivisesti hevoskasvatukseen, kilpaurheiluun ja alan työllisyyteen. Tämän takia rahoitusta tulee tarkastella uudelleen jo vuoden 2025 aikana, jotta ala voi säilyttää toimintansa ja kehittyä lisenssimarkkinan tuomien mahdollisuuksien avulla.

Hallitus aikoo toteuttaa kiinteistöveron arvostamisuudistuksen. MTK katsoo, että nykylainsäädännön mukainen kaavamainen ja tekninen kiinteistöjen arvostaminen on oikeudenmukaisempi ja selkeämpi kuin hallituksen kaavailema. Uudistus loisi epävarmuutta kiinteistöverotukseen, eikä sitä tule toteuttaa.

Helsingissä 13.5.2025

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Johan Åberg
Maatalousjohtaja